

Recordar Guillem Agulló

L'11 d'abril
de fa una dècada
assassinaren el jove
nacionalista Guillem
Agulló i Salvador.
Els intents de treure-li
a aquest fet
connotació política
o de criminalitzar
la víctima són alguns
aspectes d'un cas
en absolut resolt.
La memòria de Guillem
Agulló es manté viva.

Caminava pel carrer i vaig llegir el titular a la premsa. Vaig passar de llarg. Uns metres més enllà quedava clavat a terra: 'Guillem?!'.

A tots ens va costar de reaccionar: era impossible. Impossible, però real." Toni Gisbert, que va ser portaveu de l'acusació popular en el judici per l'assassinat de Guillem Agulló, descriu gràficament la perplexitat en què va quedar sumida bona part de la societat valenciana en aquells primers moments. El que ningú no volia imaginar acabava de passar: les mateixes pulsions que, de l'anomenada transició ençà, feien succeir agressions i amenaces contra tot allò que sonés a nacionalista convertien en real la pitjor de les possibilitats i un jove de divuit anys queia fulminat d'una punyalada al cor.

La matinada de l'11 d'abril del 1993, Guillem Agulló i Salvador, fill de Burjassot, a l'Horta, el mateix poble que acabava d'enterrar el poeta Vicent Andrés Estellés ("Quan soterrarem Guillem encara eren fresques les flors per Estellés", recorda un veí), era assassinat en un carreró de Montanejos, a l'Alt Millars. Hi havia anat amb una colla d'amics a passar-hi les vacances de Pasqua. Van tenir la desgràcia de coincidir-hi amb "els de Marxalenes", un grup d'aquest barri de València, d'extrema dreta, que va trobar intolerable el pedaç que duia Guillem cosit al braç: "Nazis fora." "Nosaltres som els nazis", expliquen els amics que li van dir. I se li van tirar a sobre. Quan finalment van fugir, alertats de la presència d'un guàrdia de seguretat, "els de Marxalenes" deixaven darrere Guillem Agulló estès a terra, ferit de mort, i l'eco dels crits que proferien tot corrent: "Viva Franco!", "Arriba Espana!".

Aquella nit no hi hagué detencions. Els agressors van tornar al seu lloc d'acam-

pada. L'endemà al matí alguns encara van esmorzar al poble. I van marxar a València per diferents mitjans. Els únics que van passar per les dependències de la Guàrdia Civil van ser, precisament, els amics de Guillem, molts menors d'edat: els hi van retenir durant pràcticament tota la nit sense deixar-los trucar a casa.

Dos dies després es presentaven a la policia de València Gerardo Damián Mora García, José Camilo Cunat Montaña (el *Pollo*) i Juan Manuel Sánchez López (el *Picha*); Francisco García Antón (*Modi*) era detingut a casa seva. El dia 14 es lliurava, a Alacant, Pedro José Cuevas Silvestre (el *Ventosa*), que es confessava autor material de la navallada. Tots van ser inculpats i acusats d'assassinat. Tan sols un d'ells, Cuevas, havia d'acabar condemnat. D'homicidi. El judici va ser polèmic. La sentència, també. Deu anys després dels fets de Montanejos, l'anomenat "cas Agulló" continua provocant perplexitats. O indignacions.

No estàs sol. Tant hi fan, els números rodons. Tant hi fa que siguin tres, set o vuit i mig, els anys passats des que mataren Guillem Agulló. A casa seva, a Burjassot, els pares i les germanes n'han mantingut el record intacte cada dia de cada dia. Per amor, primer. I per la solidaritat rebuda, també. És impossible seure a la taula dels Agulló i no estremir-se per la combinació de serenitat i fermesa que transmeten el seus pares, per la constatació del dolor tan viu i palpable, ara i aquí. El pare, Guillem, parla amb la veu trencada: "A poquet a poquet hem hagut d'anar aprenent a viure amb la falta d'una persona estimada. Molt, molt estimada. Perquè Guillem era una passada. Una passada que no us podeu imaginar. Guillem t'inflava a besos de dalt a baix. Tot. I d'abraços. I de la nit al dia..."

Per continuar fent via, la força mútua. Ho explica Carme, la mare: “Ell m’aguanta a mi i jo l’aguante a ell. De veritat. A més, veus que no estem sols. Guillem no ha mort perquè la gent continua recordant-se d’ell. I ara més encara, que estan despertant: hi ha tota una generació que farà canviar el món.”

A mesura que creixia la indignació popular pel crim, n’augmentaven també les mostres públiques. Arreu del país se succeïren les manifestacions de rebuig; hi va haver pronunciaments d’institucions, universitats, instituts i escoles; d’organitzacions polítiques, socials i cíviques; de personalitats conegudes en els més diversos àmbits; de milers de persones anònimes... Un dels actes més emotius i multitudinaris va tenir lloc a la plaça de bous de València, en la commemoració del 25 d’Abril d’aquell any, que es va convertir en homenatge. Al Tall li va dedicar a Guillem Agulló la cançó “A Miquel Grau”, i aquell “per guanyar la llibertat, quants germans tenen de caure?” va prendre dramàtica actualitat, arribat directament, pel fil mai tallat dels esdeveniments, des dels sotragats anys setanta. “A nosaltres –explica Guillem Agulló pare–, la gent que ens estima, ens estima de veres. I la gent que ens odia, ens odia a mort. Però tenim molta gent que ens estima.”

Culpar la víctima. La Guàrdia Civil els ho havia repetit als pares tan bon punt els havia tingut davant; el governador civil de Castelló també hi insistia; després, ho farien, una vegada i una altra, tant els acusats com les seves defenses: es tractava d’una baralla entre joves; res més. Dels crits proferits pels agressors o de les seves connexions amb personatges i grups de l’extrema dreta blavera a la ciutat de València (com ara José Manuel Chuliá, militant de l’aleshores activa Acció Radical que, segons un informe policíac de l’època, era “de caràcter racista, xenòfob i neonazi”, i membre de la penya Ultra Yomus del València CF, responsable, per exemple, d’exhibir una pancarta amb el lema “Guillem, jòdete”), no calia dir-ne res. De fet, en el posterior judici es va barrar qualsevol possibilitat d’investigació en aquest sentit, malgrat els arguments de les diverses acusacions populars. “I això que el fiscal ho reconegué,

que era una mort política”, explica Carme Salvador. “Però –rebla el seu marit–, l’actual sistema democràtic no té lloc per a explicar una mort política.”

No hi va haver prou, amb això. Des de l’actiu altaveu del diari *Las Provincias*, aleshores en mans de María Consuelo Reyna, es va orquestrar una escandalosa campanya mediàtica destinada no tan sols a generar confusió sobre el cas (amb afirmacions tan surrealistes com aquesta: “Pedro Cuevas no va apunyalar Guillem Agulló, com en un començament ell mateix pensava”), sinó a criminalitzar qui havia estat assassinat. Així, “la banda d’Agulló” o “l’*skin* de Burjassot” són exemples de la terminologia repetida sense descans per aquest diari, entestat a dibuixar com a violent qui havia estat, precisament, víctima de la violència. “Mira si la premsa pot fer mal –explica Carme–, que ací en el poble li digueren a ma mare: ‘Ai, quan l’han mort alguna cosa hauria fet ell.’ A sa iaia, li ho van anar a dir! I era gent normal, que no es clava en res, però que acaba creient la mentida, a força de sentir-la repetir.”

Durant el judici, que va començar l’octubre del 1995 a Castelló de la Plana, es van reiterar les situacions on se semblaven intercanviar els papers. En aquest sentit, un dels aspectes més controvertits de la vista oral va ser l’acceptació, per part del tribunal, de l’anomenada “testimoni X”, proposada sobtadament per la defensa i de qui encara ara no se’n coneix la identitat. “X” deia sentir-se amenaçada a l’hora de testificar. No va aportar cap prova determinant (afirmava haver sentit que un amic de Guillem deia que aquest tenia un puny americà), però va acabar d’incidir en aquella estranya “criminalització de la víctima” que es va denunciar en el seu moment. Virgilio Latorre, advocat de l’acusació particular impulsada per la família, recalca que “hi havia un judici constant sobre la víctima”. Davant l’anonimat requerit per “X”, Latorre recorda el moment: “De quin temor parla? Els qui estem atemorits som nosaltres, que tenim aquí un mort! Les pors subjectives d’aquesta senyoreta no em serveixen.” Per a Latorre, “el tribunal va cometre diversitat d’irregularitats, com ara reunions amb les defenses, relacionades amb aquesta testimoni, que se’ns ocultaven.

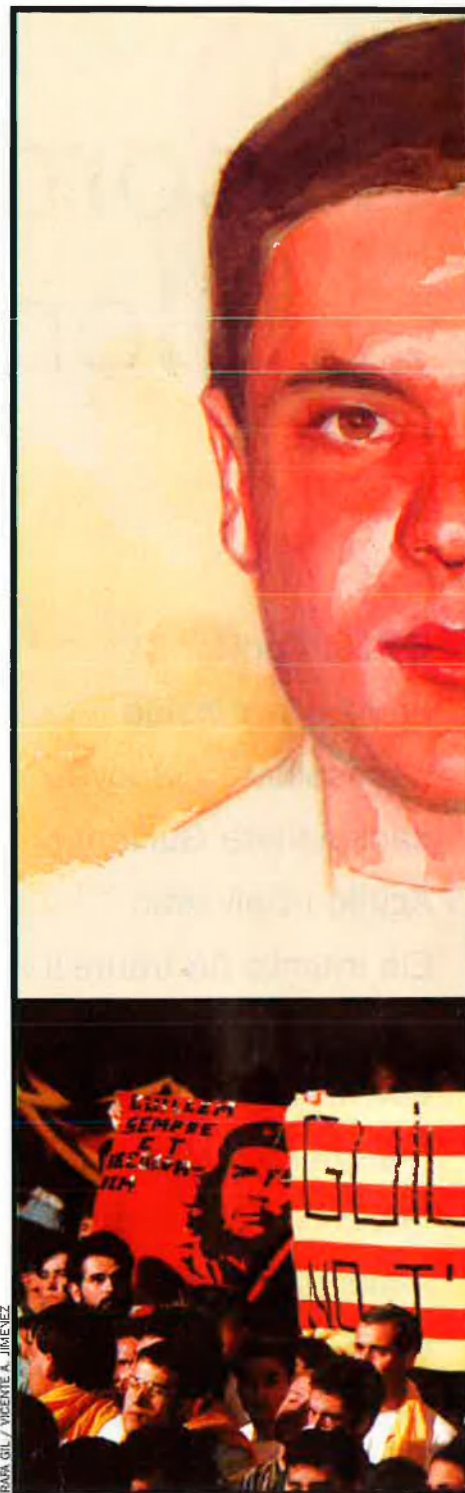
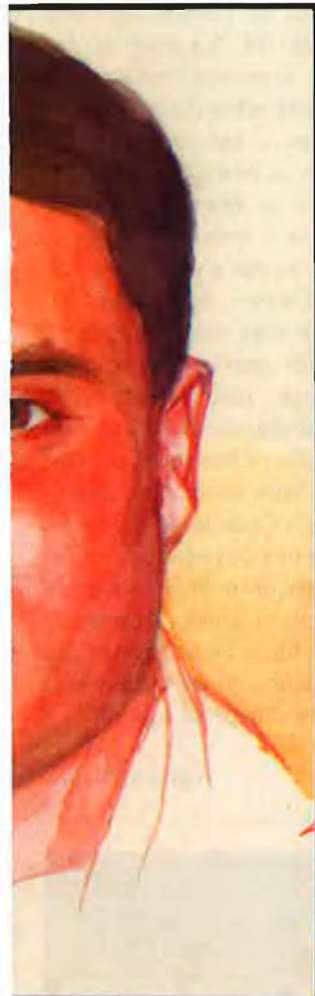

FOTO: GIL / VICENTE A. JIMÉNEZ

Per això es va produir la recusació: semblava que el tribunal haguera pres partit”.

Efectivament, el tribunal de la secció segona de l’Audiència Provincial de Castelló va ser recusat per l’acusació popular de Maulets, l’organització independentista de la qual formava part Guillem. Per defecte de forma, contaminació i in-

El retrat de Guillem Agulló ha pres forma de símbol per a tota una generació. Al costat, els pares, Carme i Guillem, abraçats durant el parlament que va fer vibrar la plaça de bous de València, aquell mateix 1993. A sota, una imatge del públic el posterior Tirant de Rock, que se li va dedicar en homenatge. Les dues darreres imatges mostren la concentració-cadena humana que, el novembre del 1995, va envoltar l'edifici on es duia a terme el judici per l'assassinat, a Castelló de la Plana: abans i després de la dura càrrega policíaca, durant la qual es van arribar a disparar cartutxos de posta. Obrint Pas li va escriure una cançó a Guillem Agulló ("No tingues por"): "La gent es pregunta/com sóc capaç d'odiar./ Si l'haguéreu vist plorar/ mai no l'haurieu oblidat."

terès d'empatia ideològica cap als acusats. Però es desestimà i Maulets, en senyal de protesta, es va retirar del judici. Finalment, la sentència va caure com un gerro d'aigua freda sobre molts: un únic condemnat (el confés Pedro Cuevas) per homicidi (14 anys); la resta, absolts. Pocs dies després, un d'ells, Juan Manuel Sán-

chez, participava en una agressió amb navalla al barri del Carme de València.

Ara mateix. Al costat d'on viu la família Agulló algú ha fet una pintada: "Guillem, fotet." "Ara ho fan en valencià —explica el pare—. Són els mateixos que empastifaven les parets del Mestalla in-

sultant el meu fill; aleshores signaven 'C. Vinatea'. Curiosament, d'aquells blaveros ara n'hi ha que s'han apuntat al Bloc Nacionalista Valencià: hi han entrat els blaverets i me n'han tirat a mi."

Aquests deu anys no han estat fàcils per als Agulló. "Ens negaren el pa i la sal", explica Guillem. I Carme continua, a poc

Carme Salvador i Guillem Agulló, davant de casa seva, a Burjassot: "Com més estrenyien, més ganes teníem de tirar endavant."

a poc: "Ens han ficat moltes traves. El deixaren, a ell, sense faena; fins fa cosa d'un any ens trucaven a qualsevol hora

del dia o de la nit; ens destrossaren el cotxe... Però res, com més estrenyien, més ganes teníem de tirar endavant."

Guillem recorda els primers anys després de la mort del fill: "La gent s'acolloní. Molt. Rebia amenaces contínuament i la sensació d'impunitat era terrible. Pel que fa a nosaltres... ens costà molt llevar-nos del cap la percepció que érem responsables de la mort de Guillem. Molt. Fixa't fins a quin punt és greu, això." "Ho vaig arribar a pensar mil voltes, -continua Carme-. Si nosaltres haguérem dut una altra vida o haguérem tingut unes altres conviccions, hauríem tingut un fill *pijo*, però ara seria viu. I això... Fins que dius que no: no ens hem equivocat nosaltres; s'han equivocat ells, els pares d'ells. Mira, en un acte d'homenatge que feren a Castelló de la Ribera, se'ns va acostar una dona que ens va dir: 'Ací en el poble hi ha molts Guillems.' Jo no l'entenia, i ella continuà: 'Després de la mort del teu fill, a molts xiquets que ara tenen set o vuit anys els van posar el seu nom. I jo em vaig posar a plorar.'

Núria Cadenas

Premis Literaris de la XIV Nit de Sant Jordi. Perpinyà

30 d'abril de 2003
Capella de Sant Domènec
Perpinyà

Premi de
periodisme
escrit

EL TEMPS

Dotat amb 410 €

Bases:

- Podran presentar-se a aquest premi reportatges inèdits, redactats en llengua catalana i sobre temes que tractin de Catalunya Nord. Els articles periodístics d'altres gèneres o formats (entrevista, etc.) no podran optar al premi EL TEMPS.
- L'extensió de les obres presentades no haurà de ser inferior als 4 fulls sencers, ni superior als 7 fulls i mig, a raó d'uns 1.800 caràcters per full. Els originals hauran de ser presentats per triplicat, amb paper de format A4, escrits per una sola cara. També es podran presentar en suport informàtic (disquet d'1,44 MB), o bé a través de correu electrònic, en format Microsoft Word i respectant igualment les dimensions esmentades.
- Els textos s'hauran de presentar sense cap firma. Les referències que permetin d'identificar l'autor o autora (nom, cognom, adreça i telèfon) hauran d'anar separades, però adjuntes a l'obra, dins d'un sobre tancat que únicament farà esment, en la part exterior, del títol de l'obra. En cas de presentar l'obra en disquet o correu electrònic, les referències sobre l'autor o autora hauran d'anar en un document a part, anomenat "Autor", inclòs en el mateix disquet o en el mateix missatge.
- Les obres hauran d'arribar necessàriament abans del 15 d'abril del 2003 a Pere Codonyan (32, carrer Pierre Semard. 66270 El Soler), o a l'adreça electrònica d'EL TEMPS, eltemps@eltemps.net.
- El jurat del premi estarà format per les següents persones: Eliseu Climent, Miquel Calvet i Miquel Payeras. Secretari del jurat, amb veu però sense vot, Pere Codonyan.
- S'anunciarà l'obra guanyadora durant el sopar anual de la Nit de Sant Jordi, el 30 d'abril de 2003 a Perpinyà, organitzat per Omnium Cultural de Catalunya Nord. L'article premiat serà publicat al setmanari EL TEMPS.

Més informació, tel. 0034 963 535 100